

Plašsaziņas līdzekļiem
2021. gada 18. februārī

Darbinieku testēšana ar Covid-19 Ag eksprestestiem paglābj no infekcijas izplatības uzņēmumā

Latvijā saslimstība ar Covid-19 joprojām ir ļoti augsta un tas saspringtajā ekonomiskajā situācijā apdraud to uzņēmumu darbību, kuri darba specifikas dēļ nevar strādāt attālināti. Nepieļaut infekcijas izplatību ražotnēs vai brigādēs, kas strādā objektos, var skrīninga testēšana ar eksprestestiem. Tie ļauj noteikt vīrusu uz vietas 15-20 minūšu laikā, neizmantojot laboratoriju.

Kopš 2020. gada decembra arī Latvijā Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC) iekļāvis SARS-CoV-2 antigēna (Ag) noteikšanas eksprestestus Covid-19 diagnostikas algoritmā. Tas nozīmē, ka Covid-19 Ag eksprestesti ir atzīta diagnostikas metode.

Testēšana, izmantojot SARS-CoV-2 Ag eksprestestus, dod iespēju, piemēram, nedēļas sākumā vai pirms maiņas 15-20 minūšu laikā noskaidrot, kuri darbinieki var uzsākt darbu un kuriem jānodas pašizolācijā, kamēr tiek sagaidīti apstipriņošā testa rezultāti. Līdz ar to infekcija darba kolektīvā neizplatās, jo tiek atklāti gan asimptomātiskie infekcijas pārnēsātāji, gan tie, kuri kādu iemeslu dēļ nav ziņojuši par simptomiem.

SARS-CoV-2 Ag eksprestestu izmantošanu darbinieku skrīningā jau aktīvi izmanto vairāki sociāli atbildīgi Latvijas uzņēmumi. Kā atzīst AS *LNK Industries* valdes loceklis Kaspars Ratkevičs, ir svarīga darbinieku drošība un veselība gan birojā, gan būvobjektos. “Īpaši svarīgi ir rūpēties par darbinieku veselību būvobjektos, kur darbs pandēmijas apstākļos neapstājas. Tāpēc eksprestestēšanu esam veikuši gandrīz visos AS *LNK Industries* objektos – kopumā vairākus simtus eksprestestu. Atsevišķos gadījumos tieši darbinieku testēšana ir paglābusi mūs no Covid-19 izplatības uzņēmumā. Augstu vērtējam *Klīnikas Via Una* izbraukuma eksprestestēšanas iespēju, ko izmantojam jau no novembra. Tas sniedz papildus drošību gan uzņēmumam kopumā, gan katram darbiniekam,” saka K. Ratkevičs.

Uzņēmumu darbinieku skrīninga testēšanu ar SARS-CoV-2 Ag eksprestestiem valsts nepamaksā*. Papildus obligātajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem veikt visu darbinieku testēšanu ar eksprestestiem reizi vai divas reizes nedēļā uzņēmums var par saviem līdzekļiem. Ja skrīninga testēšanu veic, tas jādara pareizi.

Pēdējo mēnešu laikā Latvijā brīvi nopērkami dažādu ražotāju piedāvātie SARS-CoV-2 Ag noteikšanas eksprestesti. Tas var maldināt uzņēmumu vadītājus, ka skrīninga testēšanu ar jebkuriem eksprestestiem var noorganizēt uz vietas saviem spēkiem. “Šāda rīcība var beigties ar to, ka velti iztērēta nauda un laiks, jo vīrusa klātbūtne netiek konstatēta un infekcija izplatās. Viltus negatīvs rezultāts sniedz uzņēmuma vadībai viltus drošības izjūtu un neaptur infekcijas izplatību, kas nedēļas laikā var likt pat apstādināt ražošanu. Tāpēc aicinām uzticēties medīķiem un ražotājiem, kuri var

pierādīt sava testa kvalitāti," stāsta Tatjana Panarina-Kovanska, *Klīnikas Via Una* valdes locekle, laboratorijas ārste.

Covid-19 Ag eksprestesta rezultāta precizitāti nodrošina divi faktori: pareizi paņemts materiāls un kvalitatīvs eksprestests. Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs rekomendē izmantot testu ar $\geq 80\%$ jutīgumu un $\geq 97\%$ specifiskumu. "Mēs klīnikā uz vietas un izbraukumos uz uzņēmumiem izmantojam Vācijas ražotāja *nal von minden GmbH SARS-CoV-2 Ag* eksprestestus, jo tiem ir ļoti augsta diagnostiskais jutīgums – 97,56% un specifiskums – 99,9 %, ko apstiprina validācijas protokols no Ķīles Kristiāna Albrehta universitātes Infekcijas medicīnas institūta, Vācijas Infekciju izpētes centra (DZIF) un Šarītē Berlīnes Universitātes slimnīcas Virusoloģijas institūta. Apstiprināts, ka ar *nal von minden SARS-CoV-2 Ag* eksprestestu pozitīvs rezultāts būs arī, ja infekciju izraisa dēvētā Lielbritānijas un Dienvidāfrikas Covid-19 vīrusa mutācijas," skaidro T. Panarina-Kovanska.

"Tas, ka izbraukuma testēšanu ar eksprestestiem veic medicīnas iestādes vai laboratorijas darbinieki, nozīmē, ka mēs arī uzņemamies atbildību par to, kas tālāk darāms gadījumos, kad testa rezultāts ir pozitīvs," piebilst T. Panarina-Kovanska.

Sergejs Ņikišins, RAKUS Laboratorijas galvenais speciālists un Nacionālās mikrobioloģijas references laboratorijas (NMRL) vadītāja pienākumu izpildītājs, skaidro, ka uzņēmumu vadītājiem ir jābūt drošiem, ka SARS-CoV-2 ātrie antigēna testi jeb eksprestesti atbilst augstajām specifiskuma un jutīguma prasībām: "Testam ir jābūt EK vai ES atbilstības deklarācijai, piegādātājam ir jāiesniedz testa veicējiem eksprestesta validācijas protokols (aplūcinājums par Ag testu validāciju pret PQR, kurš ir attiecīgi publicēts vienā no ES un EEZ valstīm), ir jābūt CE marķējumam." S. Ņikišins arī uzsver, ka saskaņā ar ES Padomes un NMRL ieteikumiem Covid-19 paraugu noņemšanu un Ag eksprestesta veikšanu nodrošina apmācīts veselības aprūpes vai laboratorijas darbinieks. Ņemot paraugus un rīkojoties ar tiem, stingri jāievēro ražotāja norādījumi un instrukcija, biodrošības prasības, kā arī ir obligāta ir individuālo aizsardzības līdzekļu pareiza izmantošana, atkritumu apsaimniekošana ar potenciāli bīstamo materiālu utilizāciju, telpu virsmu dezinfekcija.

Veikt Covid-19 Ag noteikšanas eksprestestu var arī individuāli, ierodoties medicīnas iestādē. SARS-CoV-2 Ag eksprestestu ieteicams izmantot pacientu izmeklēšanai augstas vīrusa slodzes periodā – pirms simptomu parādīšanās un pirmajās piecās slimības dienās. Pieaugot pieprasījumam pēc testēšanas ar eksprestestiem, *Klīnika Via Una* veica aptauju, lai noskaidrotu, vai cilvēki izprot, kuros gadījumos ir svarīgi, lai rezultāts būtu zināms 15 minūšu laikā. Atbildēs uz šo jautājumu biežāk tika norādīts, ka tas ir svarīgi, sajūtot pirmos saaukstēšanās simptomus, lai saprastu vai cilvēks neapdraud citus; pirms darba dienas sākšanas klātienē (ja ir kādi viegli simptomi vai to nav, bet ir bijuši kontakti ar neapzinīgiem cilvēkiem, kuri neievēro epidemioloģiskās prasības); pirms medicīnas iestādes apmeklējuma; pirms izceļošanas no valsts; kā arī, dodoties uz mājām, kur ir vecāki cilvēki, lai justos droši, ka nav iegūta infekcija. Aptauja parādīja, cik daudzās situācijās cilvēkiem, kuri domā par savu un apkārtējo drošību, ir svarīgi saņemt testa rezultātu 15 minūšu laikā.

Informāciju sagatavoja:

Ilze Olšteina
Baltic Communication Partners
Tālr.: 26544112
E-pasts: ilze@bcp.lv

Tatjana Panarina-Kovanska
Klīnikas Via Una valdes locekle
E-pasts: info@via-una.lv

*SPKC mājaslapā atrodams: No valsts budžeta līdzekļiem apmaksātu laboratorisko testēšanu SARS-CoV-2 antigēna noteikšanai (turpmāk – Ag tests) organizē ārstniecības iestādes akreditētās pēc ISO 15189 standarta laboratorijās. Ag testu veic: simptomātiskiem pacientiem agrīnajā slimības fāzē pirmajās 5 slimības dienās; riska grupu izmeklēšanai gadījumos, kad infekcijas izplatība populācijā ir augsta, un nav iespējas veikt SARS-CoV-2 vīrusa ribonukleīnskābes (RNS) noteikšanu ar polimerāzes ķēdes reakciju (PĶR).